Kinh tế và Dự báo Online
CƠ QUAN CỦA BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ

Chỉ mục tạp chí và hệ số tác động nhìn từ Google Trends

15:18 | 17/06/2021

Ngày 27/05/2021, cơ sở dữ liệu (CSDL) Scopus chính thức cập nhật hệ số tác động (HSTĐ) CiteScore 2020. Trong lần cập nhật này, hơn 26.000 tạp chí đã được Scopus cung cấp CiteScore, trong đó hơn 13.000 tạp chí là không HSTĐ Journal Impact Factor của Web of Science.

Cùng với quá trình tăng trưởng của các công bố quốc tế, các CSDL như Scopus hay Web of Science và các HSTĐ như JIF hay CiteScore đã trở thành những từ khóa mà các nhà nghiên cứu Việt Nam đều chú ý. Bất chấp các ý kiến trái chiều, các CSDL và HSTĐ này sẽ còn có nhiều ảnh hưởng lâu dài tới không gian văn hóa khoa học tại Việt Nam.

Riêng đối với xuất bản khoa học tại Việt Nam, sự kiện Tạp chí *Journal of Asian Business and Economic Studies* của Trường đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh được Web of Science chấp nhận đưa vào danh mục con Emerging Sources Citation Index (ESCI), hy vọng sẽ tạo thành tiền lệ để nhiều tạp chí trong ngành khoa học xã hội và nhân văn khác nối bước [1].

Với bối cảnh đó, trừ những người quan tâm, khó ai có thể chứng kiến đầy đủ quá trình Scopus, Web of Science, JIF hay CiteScore thu hút các nhà nghiên cứu Việt Nam. Vì vậy, bài viết nhỏ này sử dụng công cụ Google Trends (URL: https://trends.google.com/trends/?geo=VN) để kiểm tra các từ hoặc cụm từ được tìm kiếm tại Việt Nam. Giai đoạn được tìm kiếm là từ ngày 01/01/2008 tới ngày 14/06/2021.

Năm 2008 được chọn là cột mốc bắt đầu bởi sự xuất hiện Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NAFOSTED), điều này đã được lý giải rõ hơn trong một số nghiên cứu tổng quan về khoa học Việt Nam [2-4]. Ngoài ra, một cột mốc đáng chú ý khác là năm 2017, khi Thông tư 08/2017/TT-BGDĐT về Quy chế tuyển sinh và đào tạo trình độ tiến sĩ được ban hành [2-4].

Cần chú ý, phương pháp tìm kiếm được thực hiện thủ công, và giá trị của kết quả xin dừng ở mức tham khảo. Các nghiên cứu trong tương lai có thể tận dụng ý tưởng, cách triển khai từ bài viết này.

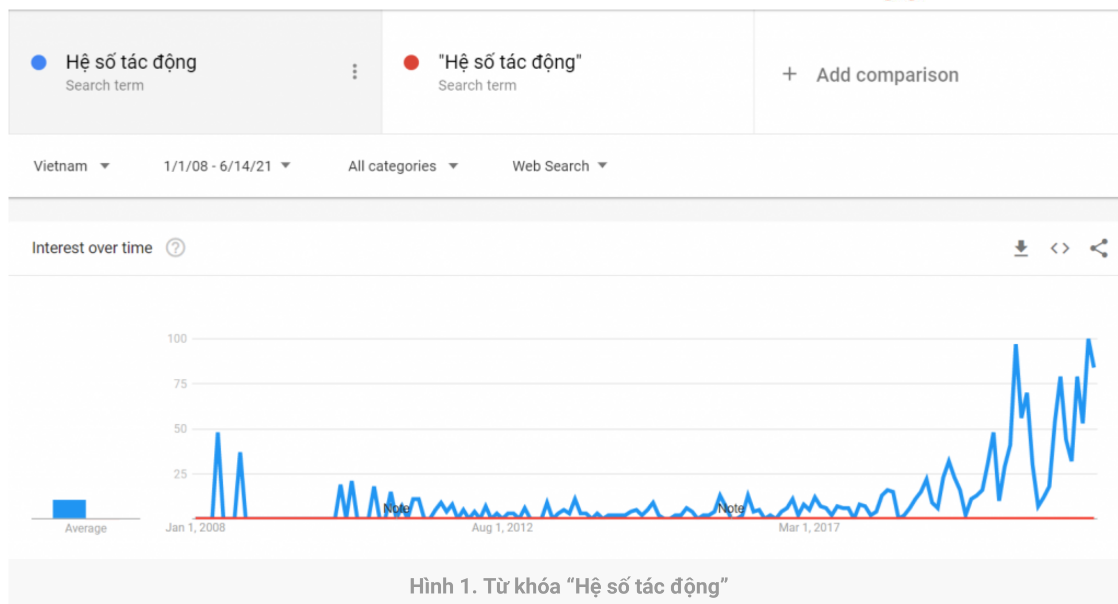

Hồ Mạnh Toàn, Trường đại học Phenikaa

"Với các chính sách kích thích nghiên cứu dựa trên chỉ mục tạp chí và hệ số tác động hiện nay, cộng đồng khoa học Việt Nam sẽ dành nhiều sự chú ý tới Scopus, ISI, JIF, hay CiteScore. Việc tận dụng nguồn động lực từ JIF hay CiteScore một cách hiệu quả sẽ là bài toán quan trọng để khoa học Việt Nam tiếp tục phát triển."

"Hệ số tác động"

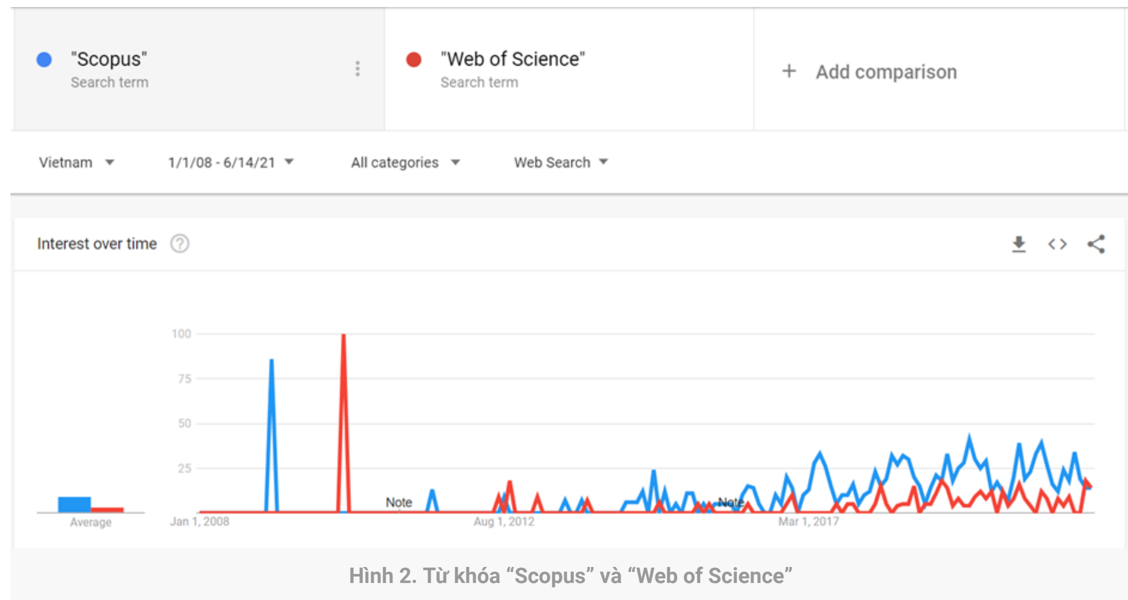
Khi tìm kiếm bằng từ khóa "Hệ số tác động", chúng ta có thể thấy mức độ quan tâm đối với từ khóa này tăng dần kể từ sau năm 2017. Trong tháng 5/2021, mức độ quan tâm đạt 100 điểm, thể hiện sự quan tâm cao. Trong khi đó, vào trước năm 2017, mức độ quan tâm cao nhất chỉ đạt 48 điểm vào tháng 5/2008.

Hình 1. Từ khóa "Hệ số tác động"

Tuy nhiên, cần chú ý rằng, khi tìm chính xác cụm từ bằng cách sử dụng dấu ngoặc kép (""), hệ thống thông báo chưa có đủ dữ liệu (Đường màu đỏ trong Hình 1). Mặc dù vậy, dựa trên một số đánh giá về các giai đoạn của công bố quốc tế tại Việt Nam [2-4], sự bùng nổ của từ khóa này cũng khá tương ứng với các cột mốc quan trọng.

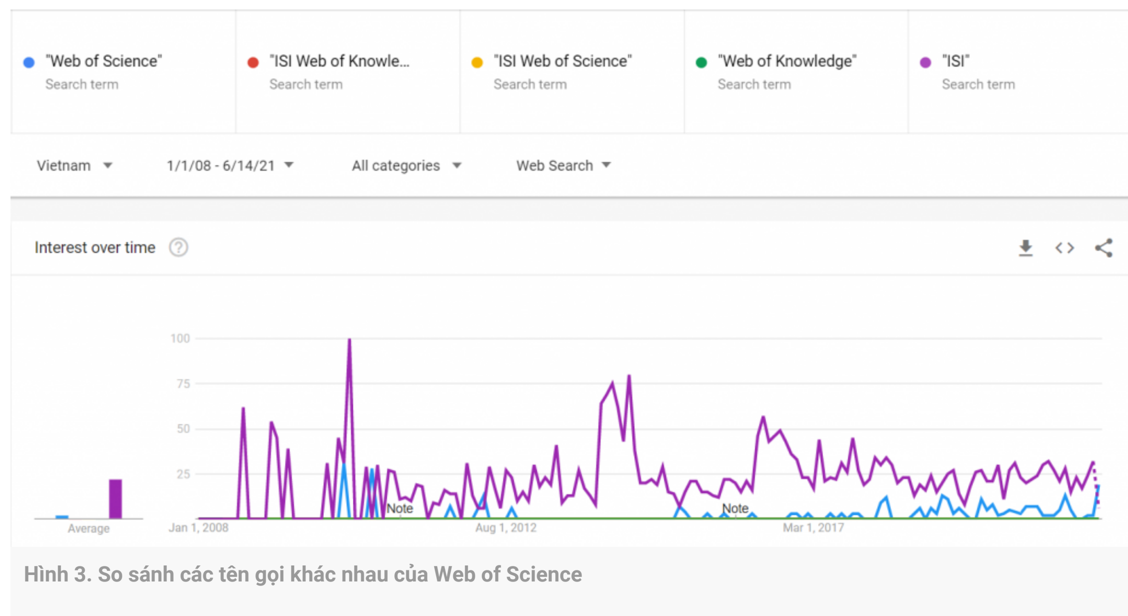
"Scopus" và "Web of Science"

Hình 2. Từ khóa "Scopus" và "Web of Science"

Hai thời điểm Scopus và Web of Science được tìm kiếm nhiều nhất đều rơi vào giai đoạn 2009-2010. Trong đó, Scopus được dành mối quan tâm cao hơn so với Web of Science, thể hiện qua điểm quan tâm của từ khóa "Scopus" đạt mức trên 70, còn "Web of Science" chỉ dừng quanh mốc 50.

Chỉ có trong năm 2012 là Web of Science được người dùng tìm kiếm nhiều hơn so với Scopus. Còn từ năm 2013 trở đi, Scopus luôn duy trì được mối quan tâm nhiều hơn so với Web of Science. Tuy nhiên, có một điểm cần lưu ý là Web of Science được biết tới với nhiều tên gọi khác nhau như: ISI Web of Science, Web of Knowledge, ISI Web of Knowledge, hay chỉ có ISI. Vì vậy, Hình 3 so sánh dữ liệu của từng từ khóa khác có thể liên quan tới Web of Science.

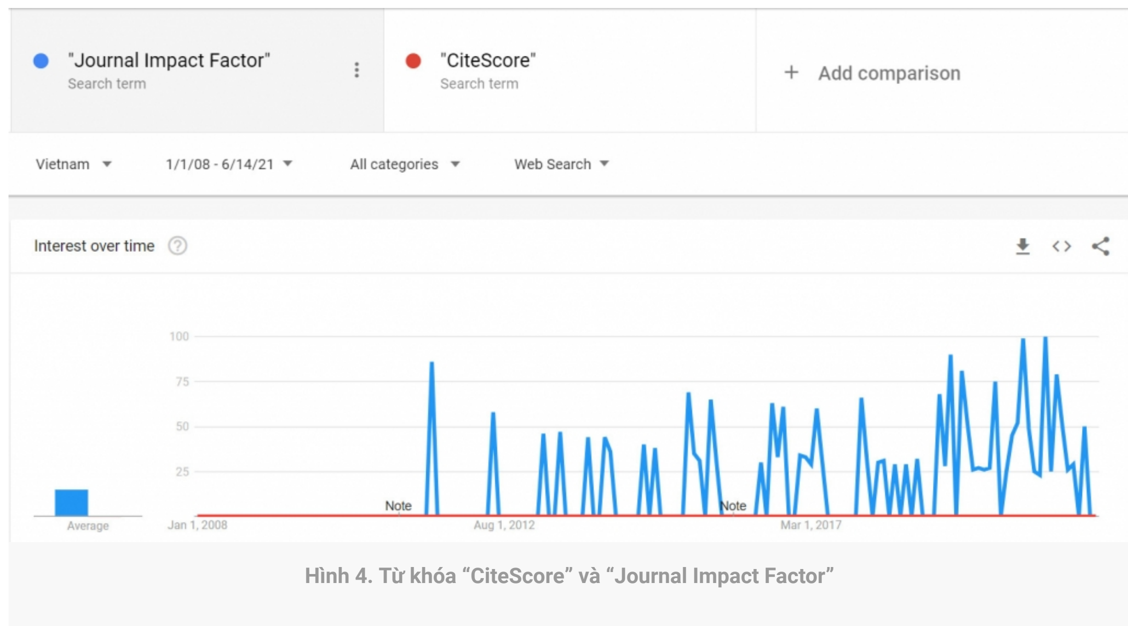

Hình 3. So sánh các tên gọi khác nhau của Web of Science

Google không có đầy đủ dữ liệu cho các cụm từ khóa khác, ngoại trừ "ISI" (Đường màu tím trong Hình 3). Tuy nhiên, vì là một từ viết tắt nên "ISI" có thể bao hàm cả các ý nghĩa khác. Trong khi đó, Google là chưa có đầy đủ dữ liệu cho từ khóa đầy đủ của ISI là "Institute for Scientific Information". Khi kiểm tra các chủ đề liên quan tới từ khóa "ISI" thì hầu hết đều liên quan tới khoa học: Institute for Scientific Information, Academic journal, Magazine, hay Science. Các dữ kiện này cho thấy người dùng có thể thường tìm nhanh các thông tin liên quan tới Web of Science bằng từ khóa "ISI". Mối quan tâm tới ISI cũng được duy trì ở mức cao, với mức điểm quan tâm trung bình là 22.

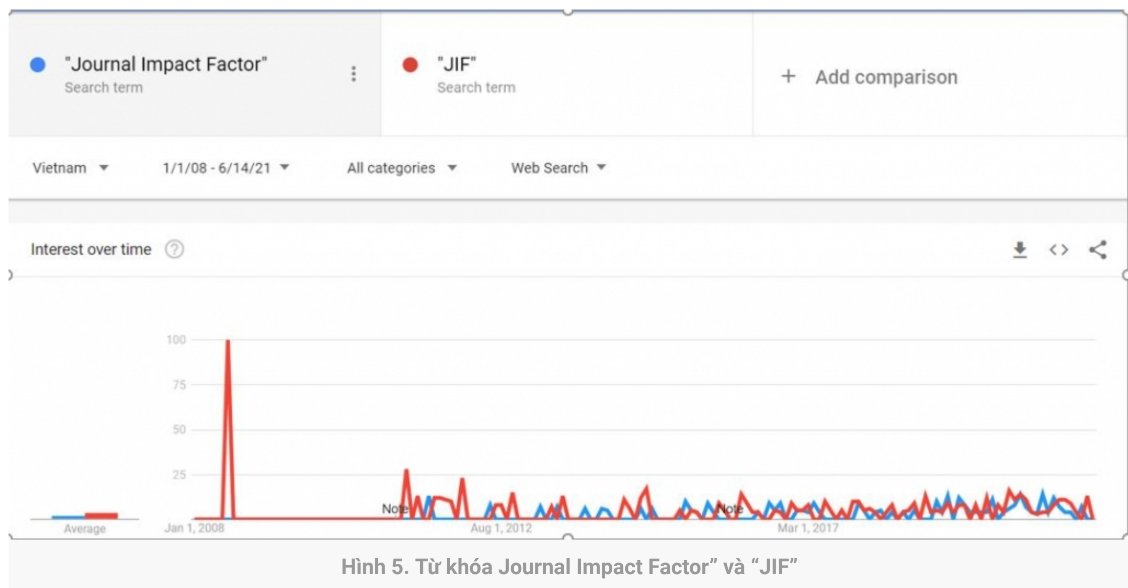
"CiteScore" và "Journal Impact Factor"

CiteScore chỉ mới được Scopus giới thiệu vào cuối năm 2016, vì vậy, Google chưa có đủ dữ liệu về từ khóa này tại Việt Nam (Hình 4). Trong khi đó, Journal Impact Factor liên tục duy trì được mối quan tâm cao từ năm 2011 tới nay.

Hình 4. Từ khóa "CiteScore" và "Journal Impact Factor"

Cũng tương tự như Web of Science, Journal Impact Factor còn được biết tới với tên viết JIF. Chính vì vậy, dữ liệu của "JIF" cũng được kiểm tra như trong Hình 5.

Hình 5. Từ khóa Journal Impact Factor" và "JIF"

Ngoại trừ mức quan tâm cao nhất trong tháng 7-2008, từ khóa "JIF" cũng có nhiều điểm tương đồng với từ khóa "Journal Impact Factor."

Thay lời kết

Kể từ năm 2018 tới nay, trang truyền thông khoa học EASE Vietnam SciComm (trước đó là SSHPA SciComm) đã góp thêm sức nóng cho những tháng hè đổ lửa [5] với thông tin cập nhật liên tiếp về CiteScore [6-8] và JIF [9-11]. Bên cạnh các bài cập nhật thường niên, các bài viết tổng hợp kiến thức về chỉ mục tạp chí và hệ số tác động cũng được chú ý. Điển hình là bài viết "Hệ thống công bố khoa học: Chỉ mục tạp chí, và hệ số tác động JIF, CiteScore" [12] từng được trích dẫn trong luận văn của tác giả Trần Quang Huy (Học viện Khoa học Xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Viện Nam) [13].

Với các chính sách kích thích nghiên cứu dựa trên chỉ mục tạp chí và hệ số tác động hiện nay, cộng đồng khoa học Việt Nam sẽ dành nhiều sự chú ý tới Scopus, ISI, JIF, hay CiteScore vì nó gắn liền với các nguồn lợi chính đáng của nhà khoa học [14]. Về mặt tốt, các hệ thống thang bảng này có thể tạo ra động lực cạnh tranh và thúc đẩy các nhà nghiên cứu hướng tới các mục tiêu cao đẹp [15]. Mặt khác, nó cũng có thể dẫn tới các hành vi tiêu cực, bất chấp đạo đức khoa học để có thể đạt được mục tiêu. Hệ quả có thể là việc rút bài [16] và tệ hơn là đánh mất niềm tin của công chúng với khoa học.

Mối quan tâm của công chúng tới hệ số tác động và chỉ mục tạp chí sẽ còn được tiếp tục. Vì vậy, tận dụng nguồn động lực từ JIF hay CiteScore một cách hiệu quả sẽ là bài toán quan trọng để khoa học Việt Nam tiếp tục phát triển.

References

[1] JABES. (2021). JABES của UEH là Tạp chí khối ngành kinh tế đầu tiên Việt Nam chính thức được công nhận vào ESCI thuộc Hệ thống Web of Science. *UEH*. URL: https://www.ueh.edu.vn/cuoc-song-ueh/tin-tuc/jabes-cua-

ueh-la-tap-chi-khoi-nganh-kinh-te-dau-tien-viet-nam-chinh-thuc-duoc-cong-nhan-vao-esci-thuoc-he-thong-web-of-science-57192

[2] Vuong, Q. H., Tran, T. (Ed.) (2019). ***The Vietnamese Social Sciences at a Fork in the Road***. Warsaw, Poland: De Gruyter.

[3] Vuong, Q. H., et al. (2021). Mirror, mirror on the wall: Is economics the fairest of them all? An investigation into the social sciences and humanities in Vietnam. ***Research Evaluation, 30***, in-press. DOI:10.1093/reseval/rvaa036.

[4] Nguyen, T. H., et al. (2021). The Adoption of International Publishing within Vietnamese Academia from 1986 to 2020: A Review. ***Learned Publishing***, 34(2), 175-186. DOI:10.1002/leap.1340;

[5] Hồ Mạnh Toàn. (2019). Từ tu hú đến vải thiều: Sức nóng của xuất bản học thuật 'mùa hệ số tác động'. ***SSHPA SciComm***. URL: https://sc.sshpa.com/post/5483

[6] SSHPA SciComm. (2018). Scopus đã công bố CiteScore 2017, dữ liệu chốt sớm 1 tháng so với 2016. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/4174

[7] SSHPA SciComm. (2019). Scopus công bố CiteScore 2018. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/5482

[8] SSHPA SciComm. (2020). Scopus cập nhật CiteScore 2019 và đổi mới phương pháp tính toán. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/5676

[9] SSHPA SciComm. (2018). Clarivate Analytics công bố báo cáo hệ số tác động Journal Citation Reports 2018. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/4212

[10] SSHPA SciComm. (2019). Báo cáo hệ số tác động Journal Citation Reports 2019. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/5503

[11] SSHPA SciComm. (2020). Báo cáo JCR 2020 và Journal Impact Factor 2019 của ISI Web of Science. ***SSHPA SciComm.*** URL: https://sc.sshpa.com/post/5679

[12] Hồ Mạnh Toàn. (2018). Hệ thống công bố khoa học: Chỉ mục tạp chí, và hệ số tác động JIF, CiteScore. ***SSHPA SciComm***. URL: https://sc.sshpa.com/post/1108

[13] Trần Quang Huy. (2018). Nghiên cứu giải pháp tăng cường số lượng, nâng cao chất lượng công bố quốc tế qua thực tế của Quỹ Phát triển khoa học và Công nghệ Quốc gia. URL: https://123docz.net/document/5212241-nghien-cuu-giai-phap-tang-cuong-so-luong-nang-cao-chat-luong-cong-bo-quoc-te-qua-thuc-te-cua-quy-phat-trien-khoa-hoc-va-cong-nghe-quoc-gia-luan-van-th.htm

[14] Vuong, Q. H. (2018). The (ir)rational consideration of the cost of science in transition economies. ***Nature Human Behaviour, 2***(1), 5

[15] Vuong, Q. H. (2019). Breaking barriers in publishing demands a proactive attitude. ***Nature Human Behaviour, 3***(10), 1034.

[16] Vuong, Q. H. (2020). Reform retractions to make them more transparent. ***Nature, 582***(7811), 149.

Hồ Mạnh Toàn, Trung tâm Nghiên cứu Xã hội Liên ngành ISR, Trường đại học Phenikaa

URL: https://kinhtevadubao.vn/chi-muc-tap-chi-va-he-so-tac-dong-nhin-tu-google-trends-17975.html